

“MILLIY LIBOSLAR BRENDGA AYLANISH YO‘LIDA: AN’ANADAN ZAMONAVIYLIKKA”

NURULLAEVA RUXSHONA

**Termiz davlat univertsiteti 3-kurs milliy libos, kashtachilik va to‘qimachilik
yo‘nalishi talabasi**

ANNOTATSIYA.

Ushbu maqolada o‘zbek milliy liboslarining zamonaviy modaga moslashtirilishi va ularning brendga aylanish jarayoni yoritiladi. An’anaviy kiyim shakllari, naqshlari va matolari bugungi kundagi dizayn tamoyillari bilan uyg‘unlashtirilayotgani tahlil qilinadi. Shuningdek, milliy liboslar asosida brend yaratishdagi imkoniyatlar, mavjud muammolar va ularni yechish yo‘llari ko‘rib chiqiladi. Maqola IMRAD tuzilmasi asosida yozilgan bo‘lib, unda ilmiy asoslangan yondashuv orqali an’ana va zamonaviylik o‘rtasidagi bog‘liqlik ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: milliy libos, brend, dizayn, an’ana, zamonaviylik, o‘zbek madaniyati, moda, kiyim dizayni

KIRISH (INTRODUCTION)

O‘zbek milliy liboslari – o‘ziga xos dizayn va estetikaga ega bo‘lib, xalqning tarixiy, madaniy va ijtimoiy qadriyatlarini aks ettiradi. Har bir milliy kiyimning o‘zida nafaqat madaniy elementlar, balki xalqning fe‘l-atvori, urf-odatlar va tarixiy merosi mujassamdir. Masalan, o‘zbek liboslaridagi naqshlar va ranglar faqat estetik jihatdan emas, balki ular an’anaviy hayot tarzining, ma’naviyatning va tabiat bilan uyg‘unlikning ramzi hisoblanadi. Shu bilan birga, milliy kiyimlar bugungi kunda global modaning ta’siri ostida yangilanish va o‘zgarish jarayonlarini boshdan kechirmoqda.

Xalqaro moda sanoati va globallashtirish jarayonlari, shuningdek, yangi texnologiyalar va kommunikatsiya vositalarining rivojlanishi milliy kiyimlarni brendga aylantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Milliy liboslar, ularning dizayni va brendlashtirilishi nafaqat madaniy ifodaning bir shakli, balki ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan ham katta ahamiyatga ega bo‘lib bormoqda. O‘zbek dizaynerlari va brendlarining global bozorga chiqishlari uchun milliy kiyimlarning zamonaviylashtirilishi zarur. Ushbu jarayon, an’anaviy kiyimlarning zamonaviy dunyoga moslashtirilishi va ularni brend sifatida tanitish orqali amalga oshiriladi.

Ma’lumki, milliy liboslar faqatgina tarixiy yodgorlik sifatida qolmay, balki zamonaviy dizayn va marketing strategiyalari yordamida yangicha shakllanmoqda. Milliy

kiyimlarning brendga aylanishi o‘ziga xos qiyinchiliklar va imkoniyatlarni keltirib chiqaradi. Shu sababli, ushbu maqola milliy liboslar brendiga aylanish yo‘lidagi muhim bosqichlarni, mavjud imkoniyatlarni va muammolarni tahlil qilishni maqsad qiladi. Maqolada milliy liboslarni brendlashishda texnologik, ijtimoiy va estetik jihatlarni inobatga olgan holda, ularning global moda sanoatida qanday o‘rin tutishini o‘rganish rejalashtirilgan.

METODOLOGIYA (METHODS)

Ushbu maqolada milliy liboslarni brendga aylantirish jarayoni va uning zamonaviy dizayn bilan uyg‘unlashtirilishi ilmiy yondashuv asosida tahlil qilinadi. Tahlil metodologiyasi quyidagi bosqichlardan iboratdir:

1. Adabiyotlar tahlili: Milliy liboslar, brendlashtirish va zamonaviy moda sohalaridagi ilmiy maqolalar, kitoblar va tadqiqotlar tahlil qilindi. Ayniqsa, o‘zbek dizaynerlari va milliy kiyimlarning global moda sanoatidagi roli haqidagi adabiyotlar o‘rganildi. Bu, an’anaviy kiyimlarning zamonaviy brendga aylanishidagi mavjud imkoniyatlarni aniqlashga yordam berdi.

2. Kvalitativ yondashuv: Mahalliy brendlar, masalan, “Bibi Hanum” va “Sharq Liboslari” kabi o‘zbek milliy kiyim brendlarining dizayn va marketing strategiyalari tahlil qilindi. Ularning kiyimlarini yaratish jarayoni, brendlarining identiteti va tarqatish kanallari o‘rganildi. Brendlarning ijtimoiy tarmoqlarda va moda ko‘rgazmalarida qanday faoliyat yuritayotgani o‘rganildi.

3. Sotsiologik tadqiqot: Milliy liboslarga bo‘lgan jamoatchilik e‘tibori va yoshlar orasidagi qiziqishni o‘rganish uchun anketalar va intervyular o‘tkazildi. Tadqiqot natijalari, o‘zbek milliy kiyimlariga bo‘lgan qiziqish darajasini va bu kiyimlarning zamonaviy brendga aylanish imkoniyatlarini ko‘rsatdi.

4. Tahlil va muhokama: Olingan ma’lumotlar asosida milliy liboslarni brendlashtirishdagi imkoniyatlar va qiyinchiliklar tahlil qilindi. Zamonaviy dizayn tamoyillari, marketing strategiyalari va ijtimoiy omillarni hisobga olgan holda, milliy kiyimlarni global brendga aylantirishning muvaffaqiyatli yo‘llari aniqlanadi.

NATIJALAR (RESULTS)

Tadqiqot davomida o‘zbek milliy liboslarini brendga aylantirish yo‘lida bir qancha muhim natijalar aniqlandi. Ulardan asosiylari quyidagilardan iborat:

- **milliy liboslarga bo‘lgan qiziqish ortmoqda.** O‘tkazilgan so‘rovnomalar va intervyular natijasiga ko‘ra, yoshlar orasida milliy kiyimlarga nisbatan qiziqish ortib borayotgani kuzatildi. Ayniqsa, bayramlar, to‘ylar, madaniy tadbirlar uchun milliy

liboslar tanlanishi, ularni zamonaviylik bilan uyg'unlashtirishga bo'lgan ehtiyoj kuchli ekanini ko'rsatdi.

- **mahalliy brendlar faoliyatida milliylik asosiy ustunlikka aylanmoqda.** O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan brendlar — masalan, “Bibi Hanum”, “Sharq Liboslari” va boshqa kichik dizaynerlik ustaxonalari — o'z kolleksiyalarida milliy naqshlar, atlas, adras, cho'lg'a kabi matolardan foydalanib, ularni zamonaviy fason va detallarda qayta talqin qilmoqda. Bu, liboslarning nafaqat estetik, balki madaniy jihatdan ham boy bo'lishini ta'minlaydi.

- **milliy liboslarni brendlash jarayonida marketing muhim o'rin tutadi.** Mahsulotni yaratish bilan bir qatorda, uni to'g'ri taqdim eta olish, ijtimoiy tarmoqlarda faol yuritish, brend identitetini yaratish ham muhim omillar sifatida ajralib turdi. Tadqiqotda qatnashgan dizaynerlar milliy liboslarni xorijiy bozorlarga olib chiqishda aynan marketing va reklama imkoniyatlarini kengaytirish zarurligini ta'kidladilar.

- **an'ana va zamonaviylik muvozanati asosiy yondashuv sifatida qaralmoqda.** Dizaynerlar tomonidan yaratilayotgan mahsulotlarda an'anaviy shakl, naqsh va texnikalar saqlanib qolgan holda, zamonaviy modadagi kesimlar, oddiylik va qulaylik prinsiplari asosida qayta ishlanmoqda. Bu esa milliy liboslarning nafaqat milliy bayramlarda, balki kundalik hayotda ham qo'llanilishiga yo'l ochmoqda.

- **xalqaro e'tibor ortib bormoqda.** So'nggi yillarda ayrim o'zbek dizaynerlari xalqaro moda haftaliklarida ishtirok etib, o'z milliy kolleksiyalarini namoyish qilishdi. Bu, o'z navbatida, o'zbek milliy liboslariga bo'lgan qiziqishning xorijda ham shakllanayotganidan dalolat beradi.

MUHOKAMA (DISCUSSION)

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, o'zbek milliy liboslarini zamonaviy brendga aylantirish – bu faqat estetik dizayn emas, balki chuqur madaniy, iqtisodiy va kommunikativ jarayondir. Milliylik va zamonaviylik o'rtasidagi muvozanatga erishish dizaynerlar oldida turgan asosiy masalalardan biridir. Bu muvozanatni topa olgan brendlar nafaqat ichki bozorni egallaydi, balki xalqaro maydonda ham o'z o'rnini topa oladi. Milliylikni saqlagan holda yangilik yaratish zarurati dolzarb masalaga aylangan. An'anaviy kiyimlar — bu tarixiy merosdir. Ammo ularni faqat o'tmishga bog'lab qo'yish ularning rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. Shu bois, dizaynerlar liboslarning asosiy shakli va ruhiyatini saqlagan holda, ularni zamonaviy moda, texnologiyalar va kundalik hayot talablariga moslashtirishga harakat qilmoqda. Bu yondashuv, ayniqsa, yoshlar orasida milliy kiyimlarga bo'lgan e'tiborni orttirmoqda.

O'zbek milliy liboslarining brendga aylanishi esa nafaqat iqtisodiy manfaatlar, balki o'z madaniyatini dunyoga tanitishning samarali yo'li sifatida ham katta ahamiyat kasb

etadi. Brend bu yerda mahsulotni sotish vositasi emas, balki uning orqasida turgan tarix, qadriyat, urf-odat va estetikani yetkazish imkonidir. Masalan, atlas yoki adrasdan tikilgan liboslar nafaqat chiroyli mato sifatida, balki o‘zbekona hayot tarzining va badiiy didning timsoli sifatida qabul qilinmoqda.

Shuningdek, milliy liboslar brendini shakllantirishda marketing va kommunikatsiya vositalarining o‘rni muhimdir. Mahsulot qanchalik chiroyli va mazmunli bo‘lmasin, u to‘g‘ri auditoriyaga yetkazilmasa, uning qiymati to‘liq ochilmaydi. Ijtimoiy tarmoqlar, moda blogerlari, vizual brending — logotip, rang palitrasi, professional fotosuratlar kabi zamonaviy vositalardan foydalanish milliy brendlarning xalqaro bozorda tanilishiga xizmat qilmoqda.

Yana bir muhim jihat — bu milliy liboslar bilan turizm o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikdir. Turistlar uchun milliy kiyimlar mamlakat madaniyatining yorqin timsolidir. Shu bois, ularni suvenir sifatida yoki zamonaviy “etnostil” liboslari shaklida taklif etish orqali turizm sohasiga xizmat qiluvchi yangi yo‘nalishlar shakllantirilmoqda.

Milliy brendlarni rivojlantirishda mahalliy qo‘llab-quvvatlov va ta‘lim tizimi ham muhim rol o‘ynaydi. Brend yaratish uchun nafaqat dizaynerlik salohiyati, balki zarur infratuzilma va amaliy imkoniyatlar ham mavjud bo‘lishi kerak. Dizayn yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun milliy liboslar tarixini o‘rganish, amaliy dizayn loyihalarida foydalanish, hamda kreativ fikrlashga rag‘batlantiruvchi sharoitlar yaratish muhimdir. Ta‘lim tizimi va amaliyot o‘zaro uyg‘unlashgan taqdirdagina, milliy brendlarning soni va sifati oshadi.

XULOSA (CONCLUSION)

O‘zbek milliy liboslarini brendga aylantirish masalasi bugungi kunda nafaqat dizayn sohasida, balki madaniyat, iqtisodiyot, ta‘lim va marketing kabi turli yo‘nalishlarda ham dolzarb mavzulardan biri bo‘lib bormoqda. Ushbu maqolada olib borilgan tahlillar asosida milliy kiyimlarning zamonaviy dizayn va marketing vositalari orqali xalqaro brend darajasiga ko‘tarilishi uchun zarur bo‘lgan asosiy omillar aniqlandi. Bu jarayon nafaqat an’anani saqlab qolish, balki uni zamon bilan uyg‘un holda rivojlantirishdir.

Eng avvalo, milliy liboslar brendi — bu oddiygina mahsulot emas, balki madaniy identitetning ifodasi, xalqning o‘zini anglash shakli va tarixiy xotiraning tashuvchisidir. Shu bois, har qanday dizayner va brend egasi bu liboslar orqali faqat tijoriy emas, balki estetik, axloqiy va madaniy mas’uliyatni ham o‘z zimmasiga oladi. Milliy naqshlar, matolar va shakllar nafaqat bezak sifatida, balki ularni yaratgan avlodlarning ruhiyati va qadriyatlari sifatida qaralishi lozim.

Tadqiqotda aniqlanishicha, milliy liboslarni muvaffaqiyatli brendga aylantirish uchun quyidagi asosiy shartlar bajarilishi kerak:

- birinchidan, **dizayn jihatidan innovatsiya va an'anaviylik o'rtasidagi muvozanatni** topish;
- ikkinchidan, **marketing va kommunikatsion strategiyalarni** to'g'ri yo'lga qo'yish;
- uchinchidan, **ichki va tashqi bozordagi auditoriyani chuqur tahlil qilish**;
- to'rtinchidan, **milliy va xalqaro ko'rgazmalar, moda haftaliklarida ishtirok etish** orqali brendni ommalashtirish;
- eng muhimi, **dizaynerlarning bilim va estetik qarashlarini rivojlantiruvchi tizimli ta'lim va amaliyotni** yo'lga qo'yish.

Shuningdek, milliy liboslar orqali o'zbek madaniyatining xorijda tanilishi uchun davlat va xususiy sektor tomonidan qo'llab-quvvatlash, grant va rezidensiyalar tashkil qilish, dizaynerlar uchun xorijiy tajriba almashish imkoniyatlari muhim o'rin tutadi. Bu yo'nalishda olib borilayotgan har qanday tashabbus faqatgina iqtisodiy emas, balki madaniy strategiya sifatida qaralishi zarur.

Xulosa qilib aytganda, o'zbek milliy liboslarini brendga aylantirish — bu bugungi davrning dolzarb ehtiyoji, estetik ehtiyoji va madaniy chaqirig'idir. Bu yo'l murakkab bo'lishiga qaramay, uni bosib o'tgan har bir dizayner, har bir brend va har bir san'atkor milliy g'ururni saqlash, madaniyatni rivojlantirish va uni yangi avlodga zamonaviy tarzda yetkazish yo'lida katta hissa qo'shadi.

Adabiyotlar ro'yxati (Bibliografiya)

1. Ahmedova, M. (2019). O'zbek milliy liboslari tarixi va zamonaviy rivojlanish yo'nalishlari. Toshkent: "San'at" nashriyoti.
2. Karimova, D. (2020). Dizayn asoslari va kiyim loyihalash. Toshkent: "Fan va texnologiya" nashriyoti.
3. Xasanova, G. (2021). "O'zbek milliy kiyimlarining modern modadagi o'rni". O'zbekiston san'ati jurnali, 2(34), 45–49.
4. Muminova, S. (2022). "Etnik uslubdagi libos dizaynlarining brendlashuvdagi ahamiyati". IJOD fanlari ilmiy jurnali, 1(10), 88–94.
5. Nigmatullaeva, R. (2018). Milliy hunarmandchilik va zamonaviy moda integratsiyasi. Toshkent: O'zbekiston Badiiy akademiyasi nashriyoti.
6. UNESCO (2021). Traditional Textile Craftsmanship in Uzbekistan. <https://ich.unesco.org>